

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Iskaja vsak četrtlet in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Namčijo 5 K, za druge izvenavstične mesta 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katal. Skupnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, vnaprejem naročnino, inserate in reklamacije. — Inserate se plačuje od enostopne potrditve za enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštno proste.

Italijansko-turška vojska.

Lahi so v petek, dne 29. septembra Turkom navoedali vojsko, ker jim niso mirnim potom hoteli izročiti svoje dežele Tripolis v Severni Afriki. Nobene pravice nimajo Lahi do Tripolisa, toda, ker so se v Severni Afriki že druge velevalisti udomačile, Anglija v Egiptu, Francija v Tunisu, in zadnje mesece v Maroku, zato je tudi Lahom prišlo poželjenje po deželi Tripolis, ki je od Italije oddaljena le 7 ur vožnje po Sredozemskem morju. Početje Lahov je torej pravzaprav roparsko delo, ki pa je gotovo dogovorjeno s Francijo, mogoče tudi z Anglijo. Italija je bila mirna, ko sta Anglija in Francija ropali dežele v Afriki, sedaj pa zahteva Italija protiuslugo.

Čeprav se roparsko ravnanje Italijanov do turške dežele Tripolis ne more odobravati, vendar se da razlagati, olepšati in omiliti. Ker sta si Anglež in Francoz razdelila med seboj že velik del Severne Afrike, se je bilo bati, da dobita vso trgovino v roke, in Italija bi bila navezana na njuno milost. Zato je porabila sedaj Italija ugodno priliko, ko je Francija ugrabila brez ugovora drugih velevalisti Maroko ter se polastila Tripolisa. S stališča splošne omike ni nobena nesreča ta ugrabitev, ker je le koristno, če se iztrga Turku dežela, ki pod njegovim gospodarstvom propada. Tripolis bo končno tudi v prid laškemu delav. ljudstvu, ker bo ta dežela povzdignila blagostanje cellega kraljestva, odprla laškim pridelkom nov trg, trgovstvu nova pota, delavskim rokam pa dala novega zaslužka. Tudi z avstrijskega stališča vzbuja najnovjše laško početje upanje, da bodo Lahi sedaj za en čas opustili svoje želje po našem Trstu in laških Tirolih, ker bodo imeli dovolj opraviti s Tripolisom.

Turčija se bo težko resno branila proti Italijanom. V Tripolisu ima le malo vojakov, tje spravili pa jih ne more, ker italijansko brodovje čuje pred tripolitansko obalo. Da pa bi se spustilo turško brodovje z laškim v resen boj, je neverjetno, ker je turško brodovje zelo zaostalo. Pač pa se Turčija opravičeno boji, da bo ji zasledovala Italija njene ladje po Sredozemskem morju ter ji še te uničila, katere ima. Pri Prevezi se je to že dogodilo. Tudi drugod so baje vi-

deli krožiti italijanske ladje, ki iščejo turških ladij, da jih potope.

Četudi ne bo brez vsakega boja Turčija prepustila Tripolisa Lahom, vendar bo menda obračala večjo pozornost na to, da se ji na Balkanu ne odvzame nobena njena pokrajina. Bolgari preže na bolgarski del Makedonije, Srbija na srbski del, Grki hočejo Kreto, mi Avstrijci prosto pot do Soluna, Italija Albanijo, Črna gora tudi kos albanske dežele, Rus pa bi najrajši imel Carigrad. Sicer si vse države zatrjujejo med seboj, da bodo Turčijo pustile na Balkanu pri miru, vendar jim ni nič verjeti. To je pokazala najprej Italija, ki je baje izkrcala v Albaniji že 1600 vojaštva. Če je to res, potem bodo gotovo tudi druge države kmalu padle po turških pokrajinah na Balkanu in preti nam velika svetovna vojna. Mogoče pa je tudi, da bo Turčija sama začela vojsko s katero izmed balkanskih dežel, najbrže z Grško. Ker se v Tripolisu ne bo mogla Italijanom resno upirati, morala bo začeti kje drugod vojsko, da se razžaljeno in razburjeno ljudstvo pomiri. Tudi v tem slučaju se je bati neljubih zapletiljav z drugimi državami in svetovne vojske.

Pokrajina Tripolis.

Dežela Tripolis leži na severni strani Afrike, mejni na vzhodu na Egipt, na severu na Sredozemsko morje, na zahodu na pokrajino Tunis, na jugu pa na francosko pokrajino Kongo. Nasproti Tripolisu se nahaja na severu italijanska Sicilija. Dežela Tripolis je dvakrat tako velika kot naša Avstrija, a je slabo obljudena; šteje samo nekaj čez 1 milijon prebivalcev. V sredini dežele mora hoditi potnik po 10 do 20 ur daleč, predno naleti na človeško prebivališče; bolj na gosto so naseljeni ljudje ob morski obali, ki meri 2000 kilometrov. Pokrajina je posebno v sredini grozno zapuščenca. Pota so tako slaba, da se le z največjo težavo pride dalje. O železnicah pa sploh ni govora. Hudo se čuti v tej deželi pomanjkanje vode; v obširnih peščenih puščavah se le redko kje dobi kapljica vode. Podjarmljenje teh pokrajin ne bo šlo tako lahko od rok, ker bodo domačini Arabci gotovo za seboj zastupili še tiste redke izvirke vode.

Prebivalstvo v Tripolisu je zelo revno. Živež si mora večinoma od drugod uvažati. Pomanjkanje vode in težavno dovažanje živil bo delalo italijanski vojski mnogo preglavice.

Lega mesta Tripolis.

Mesto Tripolis leži na rodovitni nižini ter šteje 50.000 prebivalcev, med njimi 3000 kristjanov in 6000 judov. S svojimi ozkimi minaretami in kupolami mošeji nudi mesto Tripolis iz daljave krasen pogled. Tudi notranost mesta samega se razlikuje od ostalih vzhodnih mest vsled svoje snažnosti po cestah. Pristanišče samo je jako ugodno. Trgovina je skoraj popolnoma v rokah Evropejcev, v prvi vrsti Italijanov. V Tripolisu je zelo razvita obrt in trgovina preprog in turških tkanin. Mesto Tripolis ima glavno pristanišče dežele ter tvori nekaka vrata v notranjo Afriko, kamor vodi karavanska cesta preko Mursuka in Bilmara v Bornu. V Tripolis vodijo številne italijanske, francoske in turške morske proge. Kljub temu, da obstoji dežela Tripolis večinoma iz puščav, ima obširne plodnosne pokrajine, v katerih izborna uspeva žito, sadje, zelenjava in cvetlice.

Boj pri Prevezi.

O bitki pri Prevezi še danes ne vemo, koliko je resnice na poročilu. Italijani zanikujejo, da bi se sploh vršila tamkaj bitka, turška poročila zopet odločno trdijo, da so Italijani pri Prevezi napadli turške ladje. Preveza leži namreč v Evropi, kakih 300 kilometrov južno od dalmatinsko-avstrijske meje, in Italija se je zavezala proti vsem velevalistim, da na evropskih tleh ne bo delala nemirov. Zato je verjetno, da se je bitka vršila, a jo Italijani hočejo utajiti. O bitki se poroča:

Dne 29. septembra se je pripeljalo italijansko brodovje pred Prevezo. Poveljnik vojvoda Abruski je ukazal križariti. Ob 3. uri popoldne so poročali poveljniki, da ste zapustili dve turški torpedovki Prevezo. Ena eskadra je pričela zasledovati eno turško torpedovko, ki je bežala proti severu. Po kratkem streljanju topov z obeh strani se je turška torpedovka obrnila in zavozila na obrežje. Ladja, ki je gorela, ni

PODLISTEK.

Murnov France.

(Vašna slika. Števo E).
(Konoc.)

Ali tudi potem, ko je bila skleda na svojem mestu, ni jedel France kar tako tje v en dan brez pomisleka; on je bil v tej stvari v resnici strokovnjak. Ko je opazil, da je že izginila zabela iz mej njegovega delokroga, začel je svoje glavno delovanje. Neustrašeno je namreč vrtal „predor“ in si polnil usta z nezabeljeno jedjo, in to delo, dasi na videz mučno, prineslo mu je kmalu krasne sadove. France sicer ni bil eden tistih učenjakov, ki si belijo glave z neumnim vrtanjem naše zemlje, vendar toliko je pa vedel, da se hrib ali gora prevrne na tisto stran, kjer je izpodkopano. To naravno teorijo je prenesel France na skledo in ni miroval poprej, da se je kup z vsemi svojimi dobrotami prevrnil na njegovo stran. Tako bistroumno je jedel France vselej, in vselej mu je teknilo.

Samo dva slučaja sta znana iz Francetovega življenja, da je pri polni skledi položil žlico iz rok.

Tisti kovač doli ob vodi se je naveličal samskega življenja, in si po prijaznem nasvetu sosedovem poiskal ženico gori in Kovačevih hribih. A kmalu so šepetali ljudje med seboj, da si je pridobil slabo gospodinjico. Kadar je namreč kuhala kosilo, vrtela je po poštem hribovskem običaju med zobmi lepo tolminsko pipico. In kmalu se je govorilo po vasi, da včasih mami kovačevi tudi kaj v lonec odpade; in posledica temu je bila, da kovač spomladi ni mogel dobiti kopačev, ker ni hotel nihče jesti iz rok kovačeve mame. Murnov France pa se ni menil za take malenkosti, in je ostal zvest kovaču tudi pri novi gospodinjici. Sedaj je tem bolje živel, ker je bil skoro sam pri mizi. Toda reč se ni dobro končala. Ko je sedel nekoč France pri kosilu, je prinesla kovačeva polno skledo rahlih, volnih, in prijetno se kadečih mlincev.

Francetu se je tajalo srce skrivnostne sreče —. Tedaj pa je prišla mama kovačeva k njemu.

„France“ — dejala je milo — „popazi malo, popazi, moja pipica je nekje notri.“

„Kaj! prokleta, v skledi?!”

Prijel je skledo in jo z grdo kletvijo zapodil po hiši, da je odletela pipica daleč iz nje. Odslej pa tudi njega ni bilo več h kovačevim.

To je bil prvi slučaj, da France ni jedel.

In še enkrat je bilo, da ni jedel, a tedaj pa že ni več mogel. France je imel namreč tudi to zlato lastnost, da je pil rad vino, in sicer za tuj denar. To pa je storil na jako zvit način. Prišel je k gostilni in vprašal zunaj hlapca, kdo kaj pije notri; ko je izvedel približno, katerega ni notri, šel je in vprašal goste, je li ta ali ta med njimi, seveda ga nikoli ni bilo. Gostje pa so Franceta radi imeli in natočili so mu kozarec, katerega se ni branil, in znal se je muditi toliko časa, dokler je videl, da ni zastonj. Ko se je tako okrepčal, šel je še v drugo gostilno, kjer pa je povpraševal po tistih, pri katerih je ravno kar pil. Proti mraku pa se je zibal pogumno s klobukom po strani, domov k svoji Maruši. Res, imel ga je vsako nedeljo precej pod klobukom, a pri pijači ni pozabil na drugo. Redno ob isti uri ga je bilo videti vsako nedeljo iti iz gostilne. Zato so ga žene, kojih može so še pozneje prišli, rađe stavile v vzgled svojim možem, češ: „Vidiš, kako je Murnov France pameten; on ve, kdaj je čas priti domov.“

Ali vendar, če tudi je bil France tako moder, imel je vendar napako, da ni pustil nobenega pri miru; vsakega je podrezal s svojim strupenim jezikom. Ono leto se je neke nedelje popoldne vračal, takisto poln vina, skozi vas. Pod staro tepko na vasi je stalo nekaj mladih, ki so se z žejnim srcem, a praznim žepom ozirali proti gostilni. Tedaj pa se je prizibal mimo France in ni si mogel kaj, da ne bi podražil malo tu-le „otroke“.

„Vi ste otroci!“ — je zakričal — pa še slabi otroci ste, kdo se vas boji? še stare babe ne, ha! — in smeje je hotel oditi —.

Toda mladina ga je v hipu napadla, in hrust je padel, kakor je bil dolg in širok po tleh, drugi pa po njem. Ubogi France, kaj bode sedaj.

Ko je zaslišala Maruša krik na vasi, je takoj uganila, da se tepo. Tekla je po vasi in klicala ljudi skupaj. „Halo ljudje božji, na vasi se tepo! Jemna-sta, jaz tako rada gledam, kadar se pretrepajo.“

Prisopihala je pod staro tepko in tu našla v krvi svojega moža — — —. Tedaj je zakričala tako, da je mladina plašna pometala palice in cepce iz rok ter pobegnila —.

„Jazas! Jazas, moj France —!“

France jo pa ni slišal, bil je v nezavesti. Nesti so ga morali domov, kjer pa je zopet prišel malo k sebi.

„Marušica, bolan sem“, je vzdihoval.

In Maruša je začela bridko jokati, videč da je tako reven.

„Maruša“, je govoril s slabim glasom, „kaj dobrega mi skuha.“

In hitela je, kupila belega kruha ter ga oparila, ter z maslom polila, tako, da se je delala kar luža v skledi. Z veselim srcem je prinesla jed bolniku. Francetu se je vnel ogenj v obeh in s slabotno roko je prijel za žlico.

„Ko se naješ, bodeš zopet zdrav“, tolažila ga je Maruša.

Zajel je, a jed mu ni šla iz ust. Ogenj v obeh mu je hipoma ugasnil in žalosten je dejal žlico na stran ter vzdihnil:

„Marušica, ne morem! Joj, sedaj pa vidim, da bom moral res umreti!“

To je bil drugi slučaj, da France ni jedel.

In res je France umrl kmalu potem za vročinsko boleznijo, ki se ga je lotila.

Maruša se ni mogla potolažiti, hitela in vikala je, da se Bogu usmili. No, sedaj se je že tudi ona potolažila — pol leta po Francetovi smrti spremljalo jo je pet dvojcev (parov) svatov od poroke.

Franceta so se sosedje še dolgo spominjali. Škoda ga je, so dejali; takega kopača in takega mlatiča sedaj ni dobiti v vasi, kot je bil Murnov France.